

ACC. N:R M. 16660: 1-5.

Landskap: skåne Upptecknare: Marie Richter
Härad: Onsjö Berättare: Karl Lenander
Socken: Stehag Berättarens yrke: smed
Uppteckningsår: 1962 Född år 1886 i Malmö

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Utbildning till smed. s. 1-4.
Tivandet av årshögtiden. s. 4-5.
m. m.

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16660:/.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Började arbeta i åtta års åldern som springpojke i en järnhandel, intresserade mig för järnvaror. Min far var smed. I Malmö tog det fyra år att bli smed. "Första året fick di inte va i verkstan nå vidare. Då gjorde smederna allt till bygge och springpojken hade di å köra omkring med de." På landet tog det tre år att bli gesäll, annars samma utbildning, eftersom man inte behövde vara springpojke. Berättaren gick i lära hos smeden Karl Holmberg i Stehag. Man tjänade 60 kr första året, 80 kr andra och 100 kr tredje. Kost och logi fick man också. Bodde ovanpå smedjan. Om vintrarna snöade det in på sängtäcket. På gaveln av huset var det ribbad brädvägg och "ribborna hade gått ifrån", tapetseringen var bortblåst. Fem stycken arbetade i smedjan på en gång. Två lärpojkar, två gesäller och smeden själv.

Man arbetade från 6 på morgonen till 8, $\frac{1}{2}$ 8 på kvällen, "sedan gick vi ner till stationen och tittade lite", på lördagskvällen var vi på Sjöholmen och dansade.

Lärpojken började med att stå och slägga och ~~dra~~ bälgen, sista året fick han

ACC. N:R M. 16660:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

smida och sko. "Smeden tjänade just pengar på lärpojken". Om smeden som arbetsledare: "Han var nykter, tyst och dyster." Gesällprov fanns inte. 1904 blev berättaren gesäll. "Man är smed då."

Det fanns ingen belysning i smedjan, om vinterkvällarna lyste ljuset från ässjan upp. " En liten plira (lampa) stod i ena fönstret för att de skulle se att det var folk i smedjan." Det var jordgolv. Där fanns en bänk med ett par skruvstickor, borr, svarvmaskin som vi drog för hand och ett par ässjor." Stor murad plattform i mitten som blåste upp luften till å värma järnet i. Bålgarna hade vi till å blåsa upp, liknade de gamla öppna ugnarna fast vi hade en form i mitten." De verktyg berättaren nämde var hammare, mejsel och fil.

Smeden hade en handlare i Eslöv där han fick järn och kol. Bönderna hade årskredit. "Smen" hade en förläggare som levererade varor under tiden.

Smeden gjorde många vagnar, dessa såldes på auktion. "Lånte häst

ACC. N:R M. 16660:3

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

på Vallinggården". Köpte gamla vagnar på samma auktion och tog med hem och reparerade upp. "Svarvade om igen", vagnmakare levererade andra delar. Inga färdiga hjul förrän sista året jag var i smedslära, "men de hållt ju inte". "Lantbrukarna ville inte ha di färdiga varorna", köpte i stället hemmagjorda som hade ungefär samma pris som industriprodukter. Smeden utförde även reparationer av plogar och harvar. Folk från "Vallinggården och Villbäck tog dit och smidde".

Hantverkare bättre än industriarbetare. "Smedsyrket var ett högt oppdrivet yrke då".

Bönderna kom till smedjan och bad om hjälp med trösken bland annat. Ibland blev det höstagille med mat, sprit och dans. Patron Olsson på Härlinggården var mycket givmild. En dotter till honom brukade komma ut på åkern med smörgåsar och dricka i en korg.

Ibland ordnades dansgillan, jag var mycket sällan med, det blev bråk och slagsmål, drängarna skulle ha sprit med sig. Någon gång när de gifte sig i stationssamhället blev det rätt stora gillan.

ACC. N:R M. 16660:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kom till Stehag på kontrakt sedan kunde smeden inte betala så vi fick gå.

Stor rengöring i smedjan till jul, ingen julgran. "Sme'n och familjen tog ut till lantbrukare runtomkring vid jul.

Arbetade som vanligt mellan jul och nyår.

Nyårsafton skulle julen hamras in i smedjan. Man skulle försöka "sätta an en takt så de blev riktiga toner å de". "Så skulle vi ju vara uppe till klockan tolv".

"Vårfrudagen brukade alltid sme'n vara hos nån lantbrukare."

Påsk. "Lantbrukare som sme'n hade ^{arbete} ~~arkiv~~ till di kom dit lite med ägg och lite av varje."

Midsommar gick vi till Sjöholm där det var midsommardans. "Di som hade restaurang klädde majstången".

Mårtensdagen. "Vi bruka å gå till en lantbrukare å hjälpa till och plocka gäss." Var sedan med på mårtensgillet.

"Nån gång fick en biljett å resa ner till Malmö", far var vid järnvägen hade gratis biljett till arton års ålder.

ACC. N:R M. 16660:5

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

Vi var nio syskon, det gjordes mycket korv till jul, man slaktade också liksom till påsk. Var jul köpte mor och far julgris därifrån "saltades och rökades när det blev tid till de."

Vi hade alltid gran. "En flicka som vart 3-4 år hos oss hade vart på ett ställe där de stöpte ljus". Sedan gjorde vi det. Inga julklappar. Moster och Morbror kom var jul.

"Lucia har vi inte kommit till förrän på sena åren". 1936 trodde berättaren. Min fru och jag såg lucia första gången i godtemplarsalen.

Berättaren var en tid på cykelfabrik. Sedan blev det ont om arbete. 1906 var berättaren på sjön. Kom därefter till Scania som redan börjat bygga bilar. Var med och byggde första bilen till kronprins Gustav. Senare kom berättaren till Statens järnvägar.